

שיזהר שלא יבא לידי פשיעה שלא יהא בידו לבדוק אלא ביום ולא יבדוק כהלכה כשהנר כוהה⁴⁵.

[המשכיר בית לחבירו בארבעה עשר על מי לבדוק]⁴⁸. תמה הוא זה, מה זו שאלה, מי שהוא עובר עליו בבל יראה ובל ימצא הוא צריך לבדוק. ואי אפשר שהם שואלין מי הוא עובר עליו בבל יראה ובל ימצא, שאם כן היו אומרים בפירוש מי הוא העובר עליו כדי שנלמוד על הביטול שהוא מן התורה, ולא היו שואלין על הבדיקה שהיא מדבריהם. וכל שכן שלענין הבטול אין זו שאלה, דודאי מאן דחמירא דידיה עליה דידיה רמיא לבטוליה, שמי שאין שלו החמץ אין בטולו כלום⁴⁶.

והאמת בזה שזה החמץ אין עוברין עליו בבל יראה ובל ימצא לא המשכיר ולא השוכר, זה שאינו שלו וזה שאינו ברשותו. שהשוכר הזה כבר גקנה לו הבית לשכירות בכסף בשטר ובחזקה והבית הוא ברשותו לגמרי לענין חמץ, כדאמרי' לקמן⁴⁷ דאע"ג דשכירות לא קניא שני הכא דאפקיה רחמנא בלשון לא ימצא, ומאחר שהחמץ הוא ברשותו של שוכר אין המשכיר עובר בבל יראה ובל ימצא ואע"פ שהחמץ הוא שלו⁴⁸. וכ"ש שהשוכר שאינו שלו אינו עובר עליו ואע"פ שהוא ברשותו. והכי איתמר במכילתא⁴⁹, יצא חמצו של נכרי שהוא ברשות ישראל שהוא ברשותו ואינו יכול לבערו, ויצא חמצו של ישראל ברשות נכרי שהוא יכול לבערו ואינו ברשותו. וזה מה שאמרו⁴⁷ ביחד לו בית שאינו זקוק לבערו, כמו שאנו עתידין לפרש⁵⁰. וכיון שהחמץ שהוא ברשות נכרי אין בעל החמץ עובר עליו, אף כשהוא ברשות ישראל כמו כן אינו עובר עליו מן הדין, שמ"מ אינו ברשותו⁵¹. ומה שאמרו⁵² אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה אף בשל ישראל אתה יכול למעט⁵³, אלא שאף הוא מוזהר עליו ואינו עשוי לשהותו⁵⁴. ואע"פ שבדין תורה כך הוא כמו שאמרנו שאין אחד מהן עובר עליו, מ"מ חכמים גזרו ביעור על כל חמץ של ישראל, שאף כשהוא מופקד אצל הגוים אמרו שהוא אסור לאחר הפסח, כדמוכח בההיא דהרהינו אצלו⁵⁵, כדבעי' למימר קמן⁵⁶. וזו היתה השאלה במשכיר בית לחברו בארבעה עשר, שאחר שמן הדין אין אחד מהן עובר עליו, זה מפני שאינו שלו וזה מפני שאינו ברשותו, וידענו שאין חכמים מניחין חמצו של ישראל שלא יתבער, בכאן על מי הטריחו

שם שיש בזה ג' דעות. ועי' בברכי יוסף שם. 45 השווה ח' מהריטב"א, ר"ן ומהר"ם חלאוה. ועי' ב"ח סי' תל"א (ד"ה ומ"ש ולכן יזהר), וט"ז שם סק"ב, ופנ"י בסוגיין. 46 עי' תוס' ר"פ ד"ה על. 47 ו' א'. 48 שלא כדמשמע מפרש"י בד"ה חובת הדר, שמן התורה מיהא צריך ביטול. 49 עי' במכילתא בא פרשה י' ופרשה י"ז, ושם הסדר להיפך: יצא חמצו של ישראל וכו' יצא חמצו של נכרי וכו'. 50 שם ד"ה יחד. ועי' ש בלקוטות הרמב"ן ובר"ן, ועי' ברמב"ן עה"ת שמות י"ב י"ט. 51 וכ"כ במאירי (י"ב עמודה א'), ובמהר"ם חלאוה כאן ד"ה המשכיר ולהלן שם סד"ה הפקידו, שה"ה אף ברשות ישראל אחר אינו עובר. (במאירי: ,, שאין ההיתר משום דהוה ליה ברשות גוי אלא מפני שאינו ברשותו"). וכן נקט השאג"א סי' פ"ג, בדעת הרמב"ן. ובס' ברוך טעם בסוגית המפקיד חמץ, דף צ' רע"ב, כתב שמדברי הרמב"ן עה"ת נראה שלא נתמעט רק כשמונת ברשות נכרי, אבל בבית ישראל חבירו עובר, שבתיכם כולל כל בתי ישראל. וכ"כ בהעמק שאלה צו סי' ע"ח אות א', שהרמב"ן לא פטר אלא בבית א"י. ואין הדברים מוכרעים. ועוד מתבאר מדברי הראשונים כמות שנקט בשאג"א שם בשיטת הרמב"ן שכשמוציא את החמץ מרשותו לרה"ר אינו עובר עליו, והמקו"ה סי' ת"מ סק"ה השיגו, ועי' בשו"ת אחיעזר ח"ג ס"ב, ועי' הע' 58. 52 להלן ה' ב'. 53 עי' ביאור הגר"א סי' תמ"ג ס"ב. 54 עי' במהר"ם חלאוה סד"ה המשכיר. 55 להלן ל"א א'. 56 בחי' לדף ו' א' שם. ועי'

לבדוק ולבער, על מי שהחמץ שלו או על מי שהוא ברשותו⁵⁷. והיתה התשובה, אם עד שלא מסר מפתח וכו'. כלומר, שאם המפתח ברשותו של משכיר עדיין אע"פ שהבית קנוי לשוכר מאחר שהחמץ שלו ועדיין הוא אצלו עליו לבער, אבל כשהמפתח ברשות השוכר הרי הוא ברשותו לגמרי ועליו [לבער]. ואם כן גלמוד שישראל שהפקיד אצל חברו חמץ שהנפקד זקוק לבער אע"פ שמן הדין אינו עובר עליו מאחר שאינו חייב באחריותו⁵⁸, והינו דסקיא דר' יוחנן חקוקא⁵⁹ כדלקמן^{60 61}. ואל תתמה מפני שלא הצריכו לבער בחמץ של זכרי המופקד אצל ישראל מאחר שהמצוה היא על הנפקד, שעל חמצו של ישראל היתה הגזירה שלא יתקיים בפסח והמצוה הטילו על מי שהחמץ ברשותו שיבערנו.

ולענין הביטוי, נראין הדברים שאין מצות בטול על אחד מהן, שאין הבטול אלא כדי שלא יעברו עליו בבל יראה. וכן הדין שהנפקד שהטילו עליו מצות הביעור אין ביטולו כלום במה שאינו שלו, והמפקיד שאין החמץ ברשותו אין עליו לא מצות ביעור ולא מצות ביטול⁶². מעתה המשכיר בית לחברו בארבעה עשר כשהשוכר חייב לבדוק כגון שחל ארבעה עשר משמסר לו מפתח, אינו זקוק לבטל כלל⁶³. ואע"פ שאמרו⁶⁴ הבודק צריך שיבטל, זאת הבדיקה אינה צריכה לביטול. וכן בדין, דליכא הכא חששא דשמא ימצא גלוסקא יפיפיה לא למשכיר ולא לשוכר, שהמשכיר אינו דר שם ולא ימצאנה, והשוכר אע"פ שימצאוה⁶⁵ ליכא למימר בה דדעתיה עלוה שמכיון שאין חמץ שלו, לפי מה שיתבאר במקומו⁶⁶.

[ת"ש המשכיר בית לחבירו על השוכר לעשות לו מזוזה]²⁸. וא"ת ומה למדנו לבדיקת חמץ שאיפשר שהיא על המשכיר לבדוק משום דחמירא דידיה היא מה שאין כן⁶⁷ במזוזה.

בפר"ח סי' ת"מ ס"ק א' (דף ו' סוף ע"ד). 57 וכ"פ במאירי ובמהר"ם הלואה, ועי' גם בחי' הר"ן רד"ה על. 58 משמע שאף בכה"ג שלא קיבל הנפקד את החמץ באחריות אין המפקיד עובר עליו מן התורה, שאל"כ היה צריך לבער, שמי שעובר עליו בב"י הוא המחוייב בבדיקה. וכ"כ בשאג"א שם בדעת הרמב"ן והר"ן. ועי"ש שהוא מפרש כן גם בשיטת הגאונים. אבל הרא"ש סי' ד' והטור סי' ת"מ נקטו בדעת הגאונים שרק בקיבל עליו הנפקד אחריות אין המפקיד עובר עליו, עי' מש"כ בשאג"א שם. ובשו"ע סי' ת"מ ס"ד פסק שאף בקיבל עליו הנפקד אחריות עובר עליו המפקיד, כד' ר"י והרא"ש. ועי' בתשו' הרדב"ז סי' תק"ב. 59 וכ"ה בכי"י וראשונים, ולפנינו: חקוקאה. ועי' ביאור נוסחאות לגמרא שלמה, דף י"ב, שורה 49. 60 י"ג א'. 61 וכן כתב במאירי בשם גדולי הדור, וז"ל: „ומכאן למדו גדולי הדור שישראל המפקיד חמצו לישראל הנפקד זקוק לבער וכן נראה ממעשה האמור בפרק זה באחד שהפקיד דיסקיא מלאה חמץ אצל ר' יוחנן חקוקא“. ועי' גם בב"י ובב"ח סו"ס תמ"ג. ומפורש בדברי רבינו שלא כמ"ש בפר"ח שם ס"ק ב' שכל שאין אחד משניהם עובר בב"י אין הנפקד מחוייב לבערו. ובפר"ח שם הוכיח מן הסוגיא להלן שם שאין הנפקד מחוייב לבער רק למכור. ועי' במקו"ח שם ס"ק ו' שדחתה ראייתו, ועי' במהר"ם הלואה לקמן שם ד"ה כרשב"ג ובאו"ח שם. וצ"ב בדעת רבינו שאע"פ שחכמים גזרו ביעור על כל חמץ של ישראל, מ"מ שמא מכרו המפקיד במקומו לגוי, ועל חמץ של זכרי המופקד אצל ישראל לא גזרו ביעור, ומן הספק יש להקל בחיוב דרבנן. וי"ל שאין ספק מוציא מידי ודאי אף בשל דבריהם, ועי' להלן ט' א' ד"ה טעמא. 62 וכן במאירי: „וכן ראיתי שכתבו (גדולי הדור) שאין אחד מהם חייב בביטול, ואין נראה כן“. 63 גם בזה כ' במאירי שהשוכר מבטל „ואעפ"י שאינו שלו, שסתם הדברים שהמשכיר הקנהו לו אגב ביתו“. (פי', הקנהו לו אגב ביתו אם ירצה השוכר לקנותו). ועי"ש שי"א שהמשכיר מבטל. וב' הדעות אף בס' המכתם. ועי' במג"א סי' תל"ז ס"ק ב' ובאחרונים שם. 64 לקמן ו' ב'. 65 צ"ל: שימצאנה. 66 לקמן שם ד"ה גזירה. 67 בין השיטין.